

V torek, četrtak in soboto
tabaja in velja v Mari-
boru brez postavljanja na
dan za vsa leta 8 gl. — k.
za pol leta . . . 4 . . . —
za četrt leta . . . 2 . . . —
Po pošti:
Za vsa leta 10 gl. — k.
za pol leta . . . 5 . . . —
za četrt leta . . . 2 . . . —
Vredništvo in opravištev
je v gospodkih ulicah
(Herrengasse) št. 117.

SLOVENSKI NAROD.

Oznaniła:
Za navadno dvestopno
vrsto se plačuje
6 kr., če se tiskane 1krat.
5 kr., če se tiska 2krat.
4 kr., če se tiska 3krat.
veče pismenke se plaču-
jejo po prostoru.
Za vsak tisek je plačat-
kolek (stempelj) za 30 k.
Rokopisil se ne vračajo,
dopisi naj se blagovoljno
frankujejo.

Št. 7.

V Mariboru 16. januarja 1869.

Tečaj II.

„Maló važni“ predmeti.

Eden naših dopisnikov iz Ljubljane, ktereга ime je dobro in ža-
služno znano med Slovenci, o katerem moramo vendar reči, da žalibog ne do-
pisuje pogosto, podal nam je dopis iz Ljubljane, kateri je tiskan v zandnji
številki (št. 6.) našega lista. Lakonično poroča ta dopis v prvih šestih vr-
stah za vso našo slovensko politiko prevažno stvar, o kateri bi greh bilo mol-
čati. Zato naj nam bude dovoljeno, da tu zopet in zopet razvijamo misel,
kteró je naš list zastopal od prvega začetka in jo bode nevstrašeno zastopal,
dokler bude obstal, — ali če je to preveč rečeno, — dokler bodo tisti de-
lali pri njem, ki so do zdaj po najboljšem svojem spoznavanju mišljenja
prave slovenske inteligencije, ktera je v narodu prvi in pravi prvak in si od
posameznikov ne da narodne politike diktirati, strinjali svoje misli z mislimi
onih, katerim ni vse eno, ali naš narod živi ali se v bodočnosti po-
gubi.

Znano je našim č. bralcem, da je za časa ljubljanskega deželnega
zborá naš list vedno na to tiščal, da bi se kranjski poslanci, kot poslanci
edino čisto slovenske dežele, kot poslanci tiste dežele, okrog ktere se ima
Slovenija okrožiti, odvažno z resolucijo na noge postavili. In tako smo že-
leli, vroče želeli v imenu slovenske bodočnosti in narodnega našega obstanka,
da bi se naši poslanci, kateri so se — trikrat in trikrat žalibog! — od Čehov
ločili, vsaj z resolucijo Poljakom, oportunistim, večno neslovanskim Poljakom,
vsaj z enako resolucijo naših tirjatev pridružili, med katerimi tirjatvami je in
mora biti: zedinjenje Slovencev prva in zadnja točka. Z bridko žalostjo smo
videli, da se ljubljanski deželni zbor, edini zbor, ki ima slovensko večino,
ni oglasil za državno-pravno vprašanje, ter ni niti te niti druge resolucije
sklenil. Pač so možje, imenovani narodni možje, malo pogrmeli zoper Dež-
mana in Kromerja, in v očeh kratkovidnih so iz tega nedolžnega in ne daleč
sezajočega boja nesli plašč slovenstva in domoljubja, morda zmagovalno slo-
venski plašč. Vendar vsak, kdor vidi narodovo revo, kdor ni slep, da nam
za prihodnost naše narodnosti vsa polovična „ravnopravnost“, s ktero
vladi obetamo, da bomo zadovoljni, nič ne pomaga, ako smo razkosani in
razdvojeni; narod se je zaradi vsega ljubljanskega zborovanja prej jokal, ka-
kor veselil. In zakaj, in kako je prišlo, da so ljubljanski poslanci tako otrp-
njeni ostali, tako slovensko pol levni bili in se ni najmanjše resolucije
postaviti niso upali, in najmenj upali in hoteli kot možje in možje sloven-
skega naroda na noge postaviti?

Nekoliko tega vprašanja nam rešuje naš zanesljiv dopisnik v 6 št.
in zato njegove besede še enkrat ponatisnemo: „Iz zanesljivega vira sem iz-
vedel, da je pri prošlem zasedanju kranjskega zborá v narodnem klubu dr. J.
Bleiweis predlagal, da bi se v zboru resolucija ali vsaj adresa naredila, v
kateri bi se kakor glavna točka svetilo: zahtevanje zedinjenja Slovencev.
Pa padel je v klubu s svojim predlogom, in bilo mu je na voljo dano o
tem „nevažnem (!)“ predmetu mimogredno katero povedati, kar je tudi, kakor
veste, storil.

Tedaj! Naravnost govornjeno! Ta vest nas je ravno tako veselila, ka-
kor po drugi strani bolela.

Veselila nas je, ker je stari naš, in spoštovani naš Bleiweis hotel
hoditi s programom slovenske naroda, ki je v treh ogromnih taborih izgo-
voril se jasno in odločno za zedinjenje Slovenije. To je znamenje, da on
v svojih letih bolj je čas umé, bolje Slovence ume, kakor mlajši Toman,
kakor mlajši Svetec, ki se v Beču s svojo „verfassungstreue“ baha. To se
ve, da bi bili gorko želeli, ko bi ne bil poslušal neslovenske in ministerjalne
zopereksplicacije Svetčeve, temuč naravnost v svojem imenu stavlil predlog
resolucije. Tudi ko bi bil ta predlog padel, ostal bi bil v srcih vseh Slo-
vencev. —

Klub je torej menil, da je ta stvar „nevažna“! Če smo prej dr.
Bleiweisu nasproti dve imeni imenovali, nismo mislili na osebnosti, temuč na
klub, v katerem onadva po naših mislih na prvo mesto stopata. Da sta ona-
dva te misli, da je zedinjenje Slovencev nevažna stvar, to smo vedeli že
prej. Državni slovenski poslanci so si ravno misel v glavo vtepli, da kar to
ministerstvo Slovencev ne da, ni dosegljivo, torej „nevažno“ in ne Bog ve
kaj. Oni mislijo, da bode ministerstvo, s katerim so v leseni hiši na Dunaji
prijateljstvo sklenili, tako dolgo vladalo, kakor bo slovenski narod živel.

Povsod hodijo tako imenovani voditelji naroda zares pred narodom,
to je, oni so začetniki narodnega delovanja povsod, oni so nositelji narodne
ideje. Pri nas je bilo tudi tako v prejšnjem času, zdaj pa ni več. Zdaj je
narod svoje voditelje prehitel, v treh taborih in pri vsaki priliki se je po-
kazala v slovenskem narodu zahteva zedinjenja kot prva točka politič-
nega programa, ktere se moramo prijeti. Kar pak se je narodu zdelo po-
trebno, zdelo se je ljubljanskemu klubu „malovažen“ predmet!

Pariška konferencija.

Toliko se piše in bere o pariški konferenciji, da mislimo svojim bral-
cem ustreči, ako jim podamo kratek popis kraja in oseb, ki bodo govorile
in vsaj formalno sklepale o turško-grškem vprašanji.

Konferencija je zbrana v poslanski dvorani v palači ministerstva zu-
nanjih zadev, kjer je že leta 1856 zborovala enaka konferencija. Dvorana
je prav velika in lepa. Opne (tapete) so izdelane iz ruščegačga čamasta s
zlatimi mrežami, na oknih so ravno taka pregrinjala, sredi dvorane stoji
velika, podolgovata miza s zelenim suknom preprežena, okolo nje osem na-
slonjačev. Na spodnjem konci dvorane visite v dvojnem polji veliki, bo-
gato okinčani sliki cesarjeva, katero je malal Dubuffe, in cesaričina, katero je
malal Winterhalter. Vsaka teh podob je na eni strani vrat, skoz ktera se
pride v ministrove sobe. Njima nasproti visi Dubuffejeva podoba, kongres
leta 1856 in med obema oknomá doprsnik Napoleona I. iz belega marmelja.
Kot tajnik je pridjan konferenciji g. Desprez, direktor v ministerstvu zunaj-
nih zadev, ki piše ob enem tudi zapisnik.

O posameznih udih pripovedujejo francoski listi tele natančneje črtice:

Listek.

Pismo iz Prage.

(Konec.)

Znamenit je grob sv. Janeza Nepomučana.

Tukaj je srebra na cente, če se ne motim celih 40 cent.; grob je nam-
reč ves sreberen, ravno tako vse druge podobe, s katerimi je olepšan. Ostanki
svetnikovi so v sreberni trugi, katero nosita sreberna angelja.

Ne daleč od tú leži sv. Vid. — Zraven žagreda je slika potne rute,
o kateri podučeni trdijo, da je najlepši spomin bicantinske slikarije. Prinesel
jo je Karol IV. iz Laškega. — Zanimal te bo tú tudi svečnik, o katerem se
pripoveduje, da so ga Čehi v spomin zmage prinesli l. 1162 iz Milana, ko
so šli s cesarjem Friderikom Barbarosom. — Blizo vrat v sredi je kraljevsk
grob. Tu leže: Karol IV. († 1378) s svojimi 4 ženami, Vencel IV. († 1414),
Ladislav Posthumus († 1458), Juri Poděbradski († 1471), Ferdinand I. († 1564)
in njegova žena Ana († 1547), Maksimilian II. († 1577), Rudolf († 1612)
in Marija Amalija nadvojvodina avstrijska († 1804). — Sploh je tu cerkev
tako znamenita, da kdor je bil v Pragi in tega ni videl, ne sme reči, da je
videl Prago, ker glavne reči ni videl. — Pred cerkvijo stoji kapelica sv.
Vojteha od Ferdinanda I. v kateri truplo sv. Vojteha, praškega škofa, po-
čiva. Na desni strani je podoba jahajočega sv. Jurja od l. 1373. — Zna-
menite so še cerkve sv. Jurja, vseh Svetnikov in cerkev sv. Benedikta. Prva
je že l. 912 stala. Tu leže ostanki ustanovnika njenega Vratislava I. († 920),
sv. Ludmile in njenega moža.

Opomniti moram še cerkev Loretta (Loretokirche) od l. 1626. Tu-
kaj so shranjene bogate reči, n. pr. monštranca kinčana s 6666 diamanti.

Poglejva si še enkrat krasni kraljevi dvor, ali od zunaj, in pojedva
skoz drugi dvor na desno na „prešni most“. Od tod vidiš okna, kjer so
bili pometani 23. maja 1618 cesarski svetovalci. Čez Marjanske šance (Ma-
rienschanze) bi prišla na prosto, kamor pa ne greva, ampak se vrneva skoz

grad, da si oglejva memogrede Schwarzenbergovo, škofovo in druge zname-
nite palače, potem pa po „novih stopnicah“ (katerih je 197) na malo stran k
cerkvi sv. Miklavža. Ker sva tako blizo, nikar ne pozabiva iti na Petrin
(Laurenziberg). Tukaj se vsedeva in še enkrat pogledava na celo mesto.
Kakor pred hudo nevihto, tako tudi tukaj slišiš šum iz doline. Vse je mirno
in tiho. Ropotanje voz te ne more motiti. — Pod Petrinom je „laška bol-
nišnica“ ali „laška sirotišnica“, katero so l. 1610 Lahi ustanovili. — Malo
više nad tem je bolnišnica za ženske vsmiljenih sester.

Iz med palač na Mali strani naj le omenjam: knjez Fürstenbergove
grof Nostic-Rinokove, knjez Rohanove, grof Bucquoy-ove, knjez Lobkowitzove,
grof Schönborn-ove itd.

Na mali strani so skoraj vse više gosposke, kakor generalno nad-
zorništvó vojaško, deželna sodnija in namestništvo itd. Ker Te vse to ne
bo veliko zanimivalo, pojedva toraj po „karmelitskih ulicah“ na „Oujezd“,
tako se namreč imenuje del Male strani, kateri je bil še do Karola IV. pred-
mestje Male strani, in ga še le ta cesar pridal mestu.

Pred „oujezdskimi vrati“ se obrneva na levo, na železni most (ket-
tenbrücke). Ta most je najbolj velikanski za Strassburžkim te baže. Dolg je
1455', širok 29' in stoji nad naj višim stanjem vode (l. 1784, ko je bil velik
del Novega mesta in skoraj celo Staro mesto v vodi) 7'. Ta most so delale
le domače moči iz domačega blaga.

Ker en sam most namreč Karlovi potrebam ni zadostil se je jel tru-
diti Karol grof Chotek, ki je pretekle dni na Dunaji umrl, da je spravil
akcije za novi most med svet, in most se je začel l. 1839 staviti, in sicer
na najpripravnejšem mestu. Dodelan in odprt je bil l. 1842.

Ko sva plačala vsaki svoj krajcar smeva na desni strani čez most
ogledat si strelčki otok. Otok je daroval Ferdinand I. praškim „ostro-
strelcem“, da bi se vadili v streljanji. Tu stoji l. 1812 zidana hiša z go-
stilnico, za katero je strelišče, nama ne odprto. Pred njo so lepi drevoredi.
Od tod lahko vidiva na bližnji „zofinski otok“. Lepo zarasten otok s krasno
hišo, tudi z gostilno, v kateri so zdaj po zimi najkrasnejši plesi in koncerti.

Francoski pooblaščenec marquis de Lavalette, minister zunanjih zadev, je začel se kot mladi mož (leta 1835) poslovati v diplomatični službi. On je bil poslanski tajnik v Persiji, potem generalni konsul v Egiptu, kasneje poslanec v Kasselnu. Dvakrat (1858 in 1860—1861) je bil poslanec v Carigradu, potem v Rimu. Lavalette je izvoljen za predsednika v konferenciji.

Anglijski pooblaščenec lord Lyons je rojen leta 1817; svojo kariero je začel pri pomorski vojski, 1839 je postal poslanski pomočnik (attaché) v Atenah, 1852 v Dreždanah, kasneje v Florenci in v Rimu. 1860 je postal poslanec v Florenci; od leta 1867 sem zastopa Anglijo na francoskem dvoru.

Avstrijski pooblaščenec knez Metternich je rojen 7. januarja 1829 na Dunaji in že od leta 1859 sem zastopa Avstrijo v Parizu.

Ruski pooblaščenec grof Stäckelberg je stopil 1857 v diplomatično službo; najprvo je bil v Španiji, potem v Florenci, kasneje poslanec na Dunaji, od lanskega leta počemsi zastopa Rusijo na francoskem dvoru.

Pruski pooblaščenec princ Solms je 44 let star. Diplomata je od leta 1856 sem, najprvo je bil poslanski tajnik na Dunaji, kasneje v Hanovru in Peterburgu.

Italijanski pooblaščenec chevalier Nigra ni starejši od 39 let. Nigra je bil tajnik znanega italijanskega ministra Cavourja, in je po smrti tega velikega državnika postal poslanec v Parizu. On je najučenejši diplomat vse konferencije, in govori sanskrit in vse vzhodne jezike, kakor kak profesor.

Grški pooblaščenec Rizos Rangabe je 58 let star in rojen v Carigradu. Njegov oče je bil učenjak in pesnik. Kot lajtnant je služil najprvo v bavarski, potem v grški armadi. Leta 1850 je bil profesor starinslovoja v Atenah, potem minister kraljeve rodovine in zunanjih zadev; med tem je ostal še profesor. Kasneje je bil rektor atenskega vseučilišča. Rangabe je našel stari tempelj boginje Juno, je pisal celo vrsto knjig v grškem in pesem v francoskem jeziku. Od leta 1866 do 1867 je bil poslanec v Ameriki.

Turški pooblaščenec konečno Djemil Paša je sicer še prav mlad, pa je bil že dvakrat poslanec v Parizu; opisujejo ga kot ljubeznivega moža aristokratskega obnašanja, ki pri svojih opravilih kaže mnogo takta.

Nekterim — dober uk.

Gospod Jakob Zirkelbach, c. kr. okrajni sodnik v sv. Lenartu blizu Maribora; je, kakor znano, tožil „Zukunft“. Vrednik tega lista je bil tudi obsojen, kakor našim bralcem znano. Ne bomo govorili o tej pravdi niti o obsodbi, kajti prvič poznamo dotične postavbe, drugič vemo, da se mora v vredjeni državi vsak posamezen obstoječim postavam podvreči in jih spoštovati. Če torej o tej stvari govorimo, govorimo le o tistem osebnem pismu g. Zirkelbacha, ki ga je poslal dunajski deželni sodniji, in o načinu, kako je ta gospod tako predrzen bil, po svetu tako — naravnost rečeno — nespametno o slovenskih zadevah svojo dvomljivo filologično učenost in zdravo pamet razkazovati. Po „Zukunfti“ posnemljemo nekoliko tega čudnega pisma. Gosp. Zirkelbach pravi: „Novi pismeni jezik slovenski, kterega so samo nekteri (wenige) med seboj skovali (vereinbart), ni še našel pota v slovensko prebivalstvo, katero ga ne ume.“ Človek, ki to bere in vé kaj bere, zares ne vé, ali bi se takim besedam c. kr. sodnika, ki med Slovenci svoj kruh služi, smijal, ali kaj bi počel. Ali ta mož ne vé, da imamo Slovenci v tem svojem jeziku devet časopisov, ki so vsi za ljudstvo in med ljudstvom razširjeni? Ali ta mož ni še nikdar čul, da je tam gori nekje v Celovcu ena družba sv. Mohorja, ki v tem, prav v tem našem pismenem jeziku piše in izdaja bukve samo za ljudstvo v 10.000 iztisih? In da je ta pismeni jezik takó pot našel v ljudstvo, da bode omenjena družba izdala k letu knjige v 15 do 20.000 iztisih? Če tega gospod ne vé, zakaj ne povpraša, da bi

Po letu sta ta dva otoka edina javna prostora v mestu, kjer se more človek braniti vročega solnca v senci košatih dreves. Tu so pribežališča pridnih študentov, ki se že rano začno učiti. Za te študente pa to niso kaj važni prostori, kajti kaj rado se zgodi, da se njih oči obračajo iz bukev na krasna obličja sprehajajočih se Pražank.

Na desni strani mosta vidiva velik prostor, in na njem mnogo priprav in delavcev, kar vse kaže, da se bo zidalo tukaj velikašno poslopje. To poslopje bo česko narodno gledališče, kteremu se je slavno pokladal temeljni kamen 16. maja preteklega leta.

Zidu še ne vidiš nič, samo temeljni kamni so zazidani. — Postojva nekoliko tukaj in ogledja si vsaj površno povestnico českega narodnega gledališča. Iger zdaj ne bom našteval, ker mislim to pozneje storiti, ko bom pisal o českem narodu in njegovi slovesnosti.

Kakor pri nas po Slovenskem zdaj, tako je bilo pred 40 leti na Českem. Gledališčne igre so se davale le v družvah in privatnih hišah. Tako nahajamo okolo 35. leta na Malí strani družbo, v kateri so se predstavljale igre, pa le za ude one družbe. Igre same je preskrbovalo česko-dramatično društvo. Okolo 40. leta je že smel vsak pristopiti, in že l. 1845 je štelo društvo 140 imenitnih mož, ki so podali deželnemu odboru prošnjo, da bi se zidalo drugo poslopje za gledališče, ker eno tolikemu mestu ne zadostuje in še celo ker prebivata v tem mestu 2 naroda. Tej prošnji se sicer ni naravnost odreklo kakor lani pri kranjskem deželnem odboru, vendar pa ne dosti manj. Določilo se je namreč, da se sme vsak teden enkrat v nemškem gledališču česki igrati. Predstavljalci so bili nemški igralci. Pozneje so se dovolile 2 igri na teden. Ravnatelj českil iger je bil nemški Thome. Ko je pa prišel dr. L. Rieger v deželni odbor, izposloval je, da se je smelo zidati začasno gledališče, v katerem se je jelo igrati l. 1863, in ki še zdaj stoji zraven prostora, kjer se zida novo narodno gledališče.

Ko bi ne hotel se moram spominjati našega dramatičnega društva, ki ima ravno isto osodo, kakor česko. Tudi českega so podpirali le redko in slabo, kakor našega, s tem razločkom, da ga narod sploh ni podpiral,

izvedel, predno po svetu o tem poroču? In, ako bi bili naš pismeni jezik res samo nekteri med seboj ustvarili: ali ima g. Zirkelbach toliko narurne pameti, toliko uma, da bi razvidel, da bi vse one knjige, vse naše časopise, katero se vedno množi, čisto nemogoče bilo, ko bi ta jezik morali samo nekteri razumeti. Samo nekteri ne morejo vsega tega brati, ne napraviti, ne plačati. — Radi verjamemo, da on ne zna pismenega jezika, ker se ni učil. Povedaño mu pa bodi, da ima vsa k, ne samo slovenski jezik svojo gramatiko in svoja pravila. — Brez vednosti in nepodučen naj se toraj g. Zirkelbach ne spušča v filologijo, zlasti in slovensko ne, kajti tu mu ne gre nobena sodba.

G. M. Močnik in „Slov. Narod.“

V 2. št. letošnje „Danice“ se vsede nek gospod Močnik, kakor nam zadnjega lista dopisnik pové, učitelj glavne šentjakebske šole, na stolček svoje politične modrosti in nam malo popridiguje. Mi bi temu gospodu njegovega veselja ne kalili, kajti, če je res sam skoval one „razprave in odprave“ in jih sam z onimi latinskimi izreki napičil, gotovo je ubogi mož delal in mislil in znašal šest dni in šest noči v potu svojega obraza. Vendar ker bo g. Močnik še kje kacega vrstnika imel, kterega navdušenje za slovenstvo in politična previdnost ne sega mnogo dalje, kakor toliko, kar vse časti vreden oseben nos pokrije, in ker bi se dalje po našem molčanji na gospod Močnikovo politično šolmoštrovanje „Sl. Naroda“ lahko mislilo, da smo se njegovega „štaberla“ zbalí, bodi mu in njegovim vrstnikom nekaj besedi privoščeni.

Gospod na sodnem stolčku še našega članka razumel ni. To dokazuje sam, ker ne vé kako bi razumel geslo: „vse za Slovenijo“. Povprašuje na vse vetrove: „kako je to, da „Sl. Nar.“ govori . . .?“ — „Mar on hoče reči . . .?“ — „Se mar „Nar.“ boji . . .?“ — „Ali pa se boji . . .?“ — Na vsa ta vprašanja pa odgovora ne najde. Gospod! počte tječaj v svojo izbico, in če v šestih dneh kake stvari ne umete, učite se je še šest, potem še le se vsedite na sodni stolček politične kritike. Pa da si ne boste las belili, Vam bo „Nar.“ sam pomagal odgovor najti na vaša vprašanja. Rešitev vse zastavice je v tem, da je „Narod“ političen list, da vidi nevarnosti, ki žugajo v prihodnjem razvozanji evropskih homatij slovensko ime najprvo pod tuje ime spraviti, potem počasi iztrebiti. Kdor tega ne vidi, ta je slep, kdor le za to skrbi, kar z roko prime v tem hipu, ta je slab gospodar. „Slov. Nar.“ meni, da se tej nevarnosti, ki žugajo naši narodnosti, ognemo, ako se ukrepčamo predno pride, ako je popolno vzbujena narodna zavest, razširjena narodna omika in ako bode Slovenec značajan. Ako gospod Močnik svoje očale natakne in zadovoljno po ljubljanski čitalnici gleda in morda v narodnem obziru nima nobene želje več (izvemši željo morda, da bi se ples iz Slovenstva odpravil) bile bi to samo njegove in njegovih vrstnikov želje. Vsak drugi Slovenec pak, kteri svoj rod toliko ljubi, da je pripravljen delati in storiti, kar je v njegovi moči, da svoje matere ne bo umirati videl narodne smrti: vsak tak bo spoznal, da imamo še mnogo posla, pa da bo, če tudi katoličan, samo iz tega narodnega „stališča“ delal svojo politiko; več, tak Slovenec se ne bode „oklenil stranke“, ako ni za-nj. Kje je tista stranka, katero M. vidi, ki „če že ne brani, vsaj ne napada njegovega principa“, in ktere se M. „oklepa“? Je-li „Volksfreund“? Prosit — njemu, nam je iz našega narodnega stališča to, kar ena „Press.“

Na svojem sodnjem stolčku pa naj g. M. gleda, da ne bo lagal, tembolj ker bi ga pobožna „Dan.“ ki mu ta stolček drži gotovo v vso pravico kregala. On pravi: „Narod nas z tim tolaži, da skrb za cerkev Bogu izročimo“. Kje je Narod tako govoril? Nikdar in nikoli M. tega stavka ni bral. To pa smo pač djali, da je pri nas na Slovenskem narodnost v

pač pa veljaki, pri nas doma pa je ravno nasprotno. Nekako milo se mi stori, ko vidim zdaj česko gledališče in ko se spominjam veličastne svečanosti 16. maja, misleč: kdaj bo to pri nas!! Vendar me pa prešine vesela nada, da ne bomo dolgo čakali kajti mladina je na nogah in stari se jej vsaj ne bodo mogli popolnoma izogibati. Dramatično društvo slovensko naj se svoje naloge zvesto drži in srečen uspeh ne more izostati, kakor se je to slavno godilo na Českem. Gotovo bo dram. društvu slov. narod pripomogel, kakor českemu, ki je **narodni davek** z veseljem polagal na oltar domovine, in si ž njim zida poslopje svoje slave!

Začasno gledališče ni nikakor kaka uborna bajtica. Celó poslopje je večje, kakor ljubljansko gledališče, oder in prostor za gledalce je manjši, ker je manjše prvo nadstropje. Kar se tiče predstav, so gledališčne igre srednje vrednosti, pevoigre pa izvrstne. V „avstrijsko-ogrski monarhiji“ ga prekosi v pevoigri le „Hofopertheater“ v Beči. Vender pa tudi gledališčna igra zadostuje, ker, ako se dava „Wiljem Tell“ z dobrim vspehom, se sme od manjših iger še bolje pričakovati.

Pa zapustiva začasno poslopje in pojdvá naprej po mestu ogledat si še hišo, v kateri so „Venclove kopeli“, imenitna postale leta 1848 in sicer 9. marca, ko je bil tam veliki ljudski shod.

Obrniva se tu in pojdvá na levo stran mosta ob bregu Veltave po „nabrežji“ (Quai). To se razteguje od železnega do Karlovega mosta in je v poletnih večerih prijetno sprehajališče. Posebno krasen je tukaj pogled na otoka, Malo stran, Petrin, Hradčane in na oba mosta. Tu je tudi Francov monument, visoka obeliska, in v njenem notrajnem je znamenje Franca I. na konji s česko krono na glavi. Okolo te obeliske je 25 podob, ki zaznamovajo poprejšnih 16 okrajev českil, mesto Prago in druge znamenitosti česke. Obeliska je 74' visoko in leta 1845—1848 postavljena.

Od todí greva čez „stare poštovske ulice“ po malem Štepanškem trgu memo redakcije „Correspondence“ na Ferdinansko cesto, ki se začinja pri železnem mostu in loči na tem kraji Novo mesto od Starega. Po tej cesti, ki je prav široka in ena naj lepših cest v Pragi, greva do njenega

nevarnosti bolj nego katoličanstvo. In to trdimo še danes, ker M. nam nasprotnega ni dokazal. Naš narod je sploh katolišk, duhovniki med njim so večidel delavni in za katoliško stvar imamo na stotine taborov vsako nedeljo v vsaki fari, za Slovenijo smo imeli cele tri v tisoč letih. Ko bi bilo res, da „Nar.“ toiaži s tem, da naj katoličanstvo Bogu izročamo, bili bi mi govorili, da naj se povsod v šoli in cerkvi le za Slovenijo dela ne za krščansko vedenje. In kje nam more g. Močnik s svojega stolička to dokazati? Nikjer; kajti „Narod“ si je za nalogo postavil delati za Slovenijo, in komur ni vse eno ali ga pozoblje germanstvo in italijanstvo, da le katoličan ostane, ta ni pravi Slovenec, temu je narodnost „melko zglavje v nemarnosti“, in ravno o tem se sme govoriti o „dokler nas potrebuje“, kar g. Matvez Močnik nam očita. Če pa modri g. M. s svojega stolička modruje „dokler katoličan zvest ostane svoji veri ne more sovražiti pravičnih tirjatev“, zares ne vemo ali je g. Močnik s tistimi vred, ki mu sodni stolček drže, tako neveden da ne pozna vse tiste klike absolutistov, ki si katoličansko naličje natičejo ter tistih „Volksfreundovcev“, „Vaterlandovcev“ itd., ki se grozovito katoliško delajo, pa naše tirjatve zasmehujejo, — ali pa je g. šentjakovski učitelj take vrste Slovenec, da pod svojimi „pravičnimi“ tirjatvami skriva kako „reservatio mentalis“ in morda meni, da naše tirjatve po zedinjenji Slovencev itd. (ktere vsi oni „katoličani“ ne priznavajo) niso pravične. Iz njegovega stališča „oklepanja stranke“ se da to posnemati. — Katoliškemu društvu se „Narod“ ni „kosmato pačil“, kot katoliškemu, ker se kot narodno-političen list v druga vprašanja ne vtiče. Iz narodnega in političnega obzira pak je bil zoper vse fuzije in edinenja z neslovanskimi elementi, ker skušnja uči, da so nam Nemci, bodi si ktere koli barve, vselej in dosledno nasprotni, ter nas bi vselej le rabili in z nami bili, dokler nas „potrebujejo“.

Zedinjeno Slovensko nam ne donasa peneznega kvaranega dobiček.

V Ptuji trobijo nemškutarji kmetom ter jim v glavo zabijajo, kako bodo morali štirski Slovenci dačo plačevati za Kranjce, ako podpisajo prošnjo za zedinjeno Slovensko, kar očitno naznanjamo za grdo in nalaščeno laž, in nam glasno popričajo neukanjive številke. Naše penezne razmere so že obširno razjasnjene po g. dr. V., vendar treba je ravno sedaj na kratkem ta pregled ponoviti za jasnosti in poduka voljo, da se ne bodo naši ljudje dali zavajati in slepiti od svojih zvutih nasprotnikov.

Kranjska plačuje na leto 38% deželnih potroškov, za Štirsko pa je preračunjeno 35%; pri tem je treba vedeti, ka je v preračunu za 1869. leto 180.000 dolga postavljeno, ki se prej ali pozneje mora platiti; če se ta dolg vzeme in obresti od njega, znašajo deželni potroški 7% več nego 35%, tedaj skupaj 42%; je-li 42 menjše nego 38? Mi po takem plačujemo na leto deželnih potroškov 4% več nego Kranjci. To lusnite sovražnim zijačkom pod nos.

Štirski Slovenci plačujemo na leto 9.714 gold. več, nego bi dolžni bili plačevati po svojem delu zemljiščne odvezne istine. Pomnoži li se ta vsota s 45, znaša 437.130 gld., kar mi Slovenci preveč plačujemo v 45 letih, in ako bi se prištele še obresti, znašalo bi 1.628.892 gld. Sedaj za Nemce toliko več plačujemo, ne da pa nam se ničesar, ločeni od Nemcev, če že bomo plačevali, storimo za se in si napravimo primerne učilnice in druge hasnovite zavode.

Nasprotniki se ponašajo, ka nemški Gradec plačuje 183.000 gold. v deželno peneznico; lahko je to plačevati, če vsako leto iz nje potegne 1 milijon in 100.000 gold. V priliki je ta reč razumljivejša: L. plačuje težakom v Halozah, ki mu vinograde s slovensko dlanjo obdelujejo, postavimo 4000 gld. na leto, za vino pa pogrne 40.000; lahko je po takem delavcem

služ dajati. Tako, dragi mi Slovenci, ide gospodarstvo; kak dobiček imamo mi iz Gradca, ki toliko noveev požre iz deželne blagajnice? Za nas druge rešitve ni, nego da se ločimo od Nemcev in združimo v zedinjeno Slovensko.

Politični razgled.

Njih Veličanstvo je potrdilo postavo, ki jo je sklenil lanski kranjski deželni zbor zaradi preuredbe sedanjih občin (sosésk). Glavna stvar te postave je kakor razlagajo „Novice“ ta, da se imajo preurediti naše občine tako, da vsaka šteje najmanj 3000 duš. Manjše občine se smejo izjemoma dovoliti samo tam, kjer posebne okoliščine za to govoré. Deželni odbor s cesarsko deželno vlado ima to zložbo manjših občin v velike po zaslišanji ces. okrajnih gospósk in sedanjih županij izgotoviti, pa pri tem posebno gledati na to, da se fare in katastrske srenje preveč ne razdružijo. Premoženje, zalogi ali posebne naprave posamesnih sosésk ostanejo tudi v novi družbi lastnina tistih, čegar so dozadj bile.

Bahovi kazenski postavi dolgo še niso dnevi šteti, dasiravno se vsestransko pravi, da je ta postava velik anakronizem v sedanji Avstriji in je tudi v državni zbornici padla že marsiktera ostrá beseda proti njej. Vlada je bila sicer državnemu zboru predložila neko osnovo kazenske postave o zločinih in pregresskih, v pretres te osnove izbrani odbor je bil svoje delo dokončal, drž. zbora predsedništvo je bilo predmet že postavilo na dnevni red večerajšnje seje, tako da je bilo upati, ka se bo konečno vendar tudi v tej zadevi jelo nekaj delati. Ali odbor, predsednik in občinstvo so si obetali, ministerstvo pa jo je zadnji mah nepričakovano zasukalo. Poslalo je predsedništvu drž. zbora pismo, v katerem ga prosi, naj se predmet izbriše „začasno“ z dnevnega reda, ker je ministerstvo med posvetovanjem v odboru dobilo več sodeb učenih pravnikov, kateri nasvetujejo dokaj sprememb v osnovi. Treba je torej nasvete in osnovo vzeti iz nova v pretres. — Da bi bila stvar tem bolj popolna, želi ministerstvo k vsemu temu še primerjati popravke in nasvete odborove in torej stopiti z odborom zaradi nove osnove v dogovore. Res to je temeljitost, a tudi počasnost, kakoršno nahajamo le tam, kjer se nerado dá, ali sploh dati noče.

Konferencija ne more naprej. 12. t. m. je bila druga seja, 12. t. m. je bila druga seja, ki je trajala 3 četrt ure, kjer se pa ni drugzega storilo, kakor bral in potrdil zapisnik sabotne seje, potem pa so imeli pooblaščenca privatne razgovore. Grškega pooblaščenca ni bilo v seji, ker še zmerom ni dobil iz Aten napotila na njegovo vprašanje, kaj mu je storiti, ker konferencija ne dopušča, da bi tudi Grčija imela pravico na konferenciji glasovati. Kakor naznanja brzovaj iz Carigrada, sklenila je konferencija v prvi seji poslati turški vladi pismo, naj bi se odstranile posilne naredbe proti Grčiji. Porta je na odgovorila po brzovaju, da tega ne more storiti.

Peštanski listi si puščajo vedno še poročati o novem oboroževanju na Romanskem. Pisari se jim, da je zadnje čase prišlo 18.000 pušk iz Amerike, 10.000 pušk iz Belgije, 8000 karabincev iz Tulona in 45 kanonov iz Danciga. Iz nova se trdi, da se tihotapoma dovažajo puntarski spisi in orožje v Erdelijo. Na Bratianovo spodbujajo so se neki tudi Bolgari pozvali, naj bi nabirali noveev, iz katerih bi se nakupilo orožje in se potem počel boj za oproščenje od Turčije.

Beligráški „Vidovdan“ poroča, da je ruska vlada zaukazala, da se pošlje in nastavi armeden oddelek v Krímo.

Najnovejši telegrami poročajo iz Pariza: „Jour. Publ.“ priznaja, da je grško obnašanje stvarilo prav kočljivo situacijo, ki bi utegnila imeti mnogo političnih zadreg za seboj. Ko bi se konferencija brezvspešno

konca, kjer se začinja „ovocna ulice“ (Obstgasse). Namestu da stopiva v to, zabrneva se na desno v široke ulice, na ktere se boš spominjal, ako si bral lanske dogodke za časa, ko je bil minister Herbst v Pragi, znane pod imenom „bajonettenbanquett“. Dalje po teh ulicah zagledava na najni levici, veliko rumeno hišo. V njenem prvem nadstropji se zbirajo oni, katerih „leiborgani“ so „Bohemija“ in „Tagesbote“, oni ki apelirajo na pražke prebivalce, da bi se vsmilili njih jezika, oni znani politikarji, iz katerih srede imamo našega ministra Herbstá. Morda si že uganil da je to „kazina“.

Na konci širokih ulic stoji „Novomeška radnica“ s visokim stolpom. To poslopje je ustanovil kakor celo Novo mesto Karol IV. Staro zidanje se je na povelje cesarja Franca I. l. 1806 podrlo in drugič sezidalo, tako da je le stari stolp še ostal, kateri je bil l. 1452 zidan; l. 1559 je tresčilo vanj, in je bil zelo poškodovan; l. 1561 je zopet popravljen. Od tistega časa stoji v miru. V tem stolpu je zvon iz 1559. leta.

S te „radnice“ (svetovalnica, rathhaus) se je husitska vojska začela. Tudi tukaj so bili svetovalci skozi okno pometani na Žižkovo povelje, in spodaj na sulice postreženi. Kralj Vencel se je nad tem tako razjezil, da je čez 18 dni umrl.

Cesar Franc I. je napravil iz te radnice l. 1806 ječo, in k temu služi še dan denašnji. Zaprti so tam vsi česki žurnalisti in politični hudodelci.

Mimo te hiše ne hodim rad, in če tudi iti moram se ne zdržujem dolgo pri njej, zatoraj hitim tudi zdaj naprej na Karlovi trg (prej Živinski trg). To je velik prostor, na katerem bo morda enkrat naj lepša prome-nada, ko bodo nasajena drevesca dorasla.

Na vzhodni strani stoji cerkev sv. Ignacija, ktero so si sezidali Jezuiti. Tik cerkve je nekđajni kolegij jezuitski, ki je tako dolg, da dela cele pol strani Karlovega trga proti vzhodu. Zdaj je zdaj vojaška bolnišnica. Blizo te bolnišnice je c. k. občna bolnišnica, ktero je dal cesar Jožef II. napraviti, in je zdaj eden naj večih zavodov te baže pod našim cesarjem. Mimo bolnišnice dalje proti vzhodu stoji c. kr. norišnica, v nekđaj-

nem samostanu sv. Kataríne; ona oskrbuje nad 500 norih. Ta samostan je sezidal Karol IV. in ga je dal nunam sv. Avguština. L. 1420 je bil samostan podrt od husitskih žensk. Še le leta 1822 je postalo to poslopje to, kar je zdaj.

Še dalje in sicer prav na konci mesta je mestna hiša za bolehne (siechenhaus) s cerkvijo na Karlovem (Karlshof). Vse to je sezidal Karol IV. l. 1351. in daroval korarjem sv. Avguština.

Cerkev je mnogo trpela. Najprvo l. 1120 v husitskih vojskah, potem l. 1648: ko so bili Švedi v Pragi in l. 1757 v pruski vojski, ko je zadelo cerkev 807 bomb in je več kot 50krat jela goréti; vselej se je pa ogenj pogasil. Jožef II. je samostan odpravil in dal zdajnemu namenu.

Na vzhodni strani Karlovega trga se pride po majhnih ulicah do krasne Karlove kasarne, za ktero je provincijalna zaporna (k. k. provinzial-aresthauus).

Po Karlovem trgu proti jugu pelje pot na „slovanki vrh“ ali Emaus, benediktinski samostan ustanovljen od Karola IV. l. 1347. Ime ima kraj od tega, da so se naselili tukaj iz Hrvaškega prepodeni Benediktinci. Ta samostan je v husitski vojski najmanj trpel, ker je bil slovanski.

V cerkvi so spravljene zastave, l. 1634 vzete Švedom. Pred cerkvijo na lepem prostoru pod vrkami stoji spominek na padle študente l. 1848.

Iz „slovanskega vrha“ greva k nazdolu in zopet gori na Vyšehrad. To je majhno mestico, ki nima več kot 60 majhnih hišic in nekaj čez 1100 prebivalcev, in nima družega nič posebnega kakor svojo zgodovino.

Grad Vyšehrad je postavil boje vojvoda Premysl s časa dekliske vojske. Vendar pa to ni gotovo, ker se že o Libušinim za času govori o njem.

Na tem gradu so stanovali nekđaj česki vojvodi in kralji. Kralj Vratislav je sezidal tukaj l. 1070 erkev. Cesar Karol IV. je oddal grad in cerkev l. 1348 s trdnim zidom in stolpi, in naredil tako trdnjavnj, ki je bila še le lanko leto odpravljena. Za oko ni tú nič posebno vabljivega.

razšla, bili bi oboroženi razdvoji neogibljivi. „Patr.“ piše: Rangabe nima še odgovora svoje vlade. Brž ko ne se R. ne bo tej vdeleževal. — Rusija tirja naj bi se le izrekla mednarodna načela, naj pa bi se ne zaukazovala Grčiji, da se mora po njih ravnavati. Vsled tega se bo konferencija bojda razšla. Tudi londonski telegrami kažejo, da se bo konferencija razbila. „Public.“ pa piše: V včerajšnjem oficijoznem shodn so pooblaščenici sklenili, da se bodo konf. dela nadaljevala, dasi je tudi Rangabe nenazoč. Tudi „Patr.“ in „France“ mislita, da se bo konferencija nadaljevala.

„Pressi“ se poroča iz Aten, da je Rusija svetovala Grčiji, naj bi ne stavila stvari preveč na rob in naj bi se pobotala s Turčijo, in da je pri takih okoliščinah dvomljivo, ali Bulgarisovo ministerstvo še dalje v službi ostene ali ne. Pressinemu dopisniku se dozdeva, da bo kralj pozval g. Rangabeja, naj osnuje novo ministerstvo. Rangabe je bil itak za časa kralja Otona že minister zunanjih zadev.

Iz Carigrada se brzojavlja: Važnosti, ktera se pripisuje Rangabejevemu obnašanju, se tú zelo čudijo. Konferencija je imela namen združiti vlade, da bi branile Grčiji mednarodno pravo premlamljati; njenega zastopnika dopuščati k konferenciji bi delo le težilo; če pa izostane, je to le olajšanje. — Ruski konsul je dal grškim ladijam pravico izobešati rusko zastavo, Porta je proti temu protestovala. Veliki vezir je govoril proti temu, da severna Amerika prodaja Grčiji fregati. Amerikanski poslanec je odgovoril, da so amerikanski zvezi le njene postave merodajne.

V očigled novim volitvam dežujejo na Španjskem volilni okolici. Vlada je tudi izdala svojega — polnega lastne hvale in obetanja. Republikanski oklic pa vladi vse njene grehe našteva in pravi med drugimi: Vsem obljubam vkljub, da se bodo vsa vprašanja reševala v demokratičnem smislu, postopa se po isti sistemi, ktera je revolucijo vzročila. Razen nekterih res liberalnih dekretov se hodi po isti poti, po kateri je hodila Isabela Burbonska. V pravosodji vlada stara brezmiselna organizacija, staro samovolje pri imenovanji sodnikov in sodnijskih uradnikov; v finančni upravi se ne kaže nobena reforma, gromada uradnikov se ni znižala, solno in tabakovo samotrže se ni odpravilo, stari davki se pobirajo itd.

• Razne stvari.

* (Ivan Koseski) je začel v „Novicah“ razglašati prestavo „Petero Rusko-Puškinovih v slov. jeziku svobodno petih“ in v zadnjem listu že dal med svet pesem: „Ribič in zlata riba“. Pesmim je na čelo postavil citat Chamissa, ki sicer ni v nobeni zvezi z njegovim svobodnim petjem, ki pa ima namen podložiti mladim Slovincem — „wilden Knaben“ — novo literarno in menda tudi politično — coklo. Škoda, da ni ob enem pristavil: Kdor te cokle ne podklada, plača — itd.

* (Iz Varaždina) se „Pozoru“ piše, da se sad nagodbe z Ogersko na Hrvaškem že pokazuje. Slišati je namreč, da se bode v uradovanji posebno oziralo na one, ki znajo magjarski. Širi se že magjarska gramatika. — Hlapčevanje vsakdanji vladi (tako imenovana lojalnost) je polastilo se že tudi pobožnih nun, ki imajo žensko mladost izrepati. Kaj bodo

magjaroni brez lepih magjaronk? Zato se tudi v teh šolah začenja magščina učiti in vlijati v nježna ženska srca. Kmalu bode na Hrvaškem žal neje kakor pri nas.

* (Mariborski mestni odbor) je imel 7. t. m. sejo, v k se je vendar enkrat določilo, da se mora mesto ko naj hitrej z g. z. razsvetljevati. O povišanji učiteljske plače pri mestnih šolah se je m. in ostro besedovalo in k slednjemu sklenilo, da prvi učitelj pri dekliski naj prihodnjic dobiva 600 gl. drugi 500 gl. drugi pa, kakor dozdej 400 letne plače.

* (Mariborska čitalnica) še bode to zimo napravila te-le sede in veselice: 24. januarja beseda in ples, 7. februarja beseda in ples, pustni večer 9. februarja veselica, 21. februarja beseda in tombola, 7. m. glediščna igra in tombola, 21. marca beseda in tombola in 11. aprila beseda in ples. Začetek shodom je ob osmih zvečer.

* (Kmetje ormuškega okraja) so poslali dež. odb. štirskemu v „Slov. Gosp.“ odprto pismo, v katerem med drugimi prav. „Tisto pismo (znani poduk) smo mi na ogenj vrgli, da se je proti nebu dilo, kakor tistokrat, ko sta Kajin in Abel darovala. Veselili smo se, smo videli, da je Bogu prijetno bilo, da smo tako storili“.

* (Neverjetno.) V „Tagespošti“ pripoveduje pod napis „bischöfliche Sklaven“, „katoliški duhovnik“, da je lavantinski škof gosp. Maks. Stepišnik, v novoletni okrožnici prepovedal duhovnikom svoje ško obiskovati — gostilnice. „Katoliški duhovnik“ zanimljive stvari pripoveduje. Pa nam bi se strašno zamerilo, ko bi jih ponatisnili, „Tagespošta“ pa prej ko slej še romala po slovenskih farovžih.

* (Gosp. dr. Srniec) je, kakor oglaš. odbor odvetniške kom. štirske, naznanil, da se preseli s Kozjega v Maribor.

* (Društvo Sokolovo) je v občnem svojem zboru izvolilo go. Debevca za predsednika, gosp. Petra Graseli-ja pa za namestnika njegove. odborniki so bili izvoljeni gg.: dr. Karol Bleiweis, Pavel Drahsler, Bern. Jentl, M. Kreč, Jan. Murnik, Fr. Ravnikar in Ivan Tisen.

* (Okrajni zastop konjiški) je v svoji zadnji seji veselo zdravljaj poduk, kterege je deželni odbor štirski razposlal proti nameri nemu zedinjenju štirskih Slovencev v veliko slovensko skupino. Sklenilo je, da se bo okrajni zastop vsedgar protivil vsaki želji po ločitvi, in da h. kakor dozdej ostati pri Štiriji. Mi bi okrajnemu zastopu konjiškemu nje. posebni okus privoščevali, ko bi se tikalo le okusa toliko v zboru se. čih zasebnikov, ker pa ravno sklepa zastopništvo, svetovali bi mu, bi se bolje brigal za ljudsko mnenje, ktero je odločno za ločitev in dinjenje. Sklepi pa, ktere bo konjiško zastopništvo sklepalo brez narode zaslonbe, so sklepi brez veljave in se bodo prej ali slej kakor dim po vzdu razkadili.

Listnica vredništva.

➤ Prijatelje našega lista, posebno pa naše dopisnike prav lepo prosimo, naj bi oni čas, ko bo moral vrednik k sodbi v Celje (20. t. m.) in pa nekatere dni p. kolikor mogoče s spisi podpirali.

Avstrijski Gresham,

društvo za zavarovanje življenja in prihodkov na Dunaji.

Podpisano voditeljstvo obče naznanja, da je

glavno namestovanje

za Kranjsko, Koroško, spodnjo Štajersko, Primorje, Gorico, Gradiško in Istro izročilo inspektorju gospodu

Avgustu Vrtniku in tov.

v Ljubljani.

Društvo na razne načine zavarováva življenje in prihodke, tudi ženitveno opravo otrokom po najnižji ceni ter daje po 80 od sto čistega dobička zavarovancem.

Vsa pisma z denarji in vsi drugi dopisi naj se pošiljajo

glavnemu namestovanju v Ljubljani.

Pisarnica je pred frančiškanskim mostom št. 48.

Na D u n a j i 10. novembra 1868.

Voditeljstvo avstr. Greshama.